

Sofias skatter: Del 13
Sofia Linder, Skattebetalarnas chefekonom, guidar dig rätt i skattedjungeln.

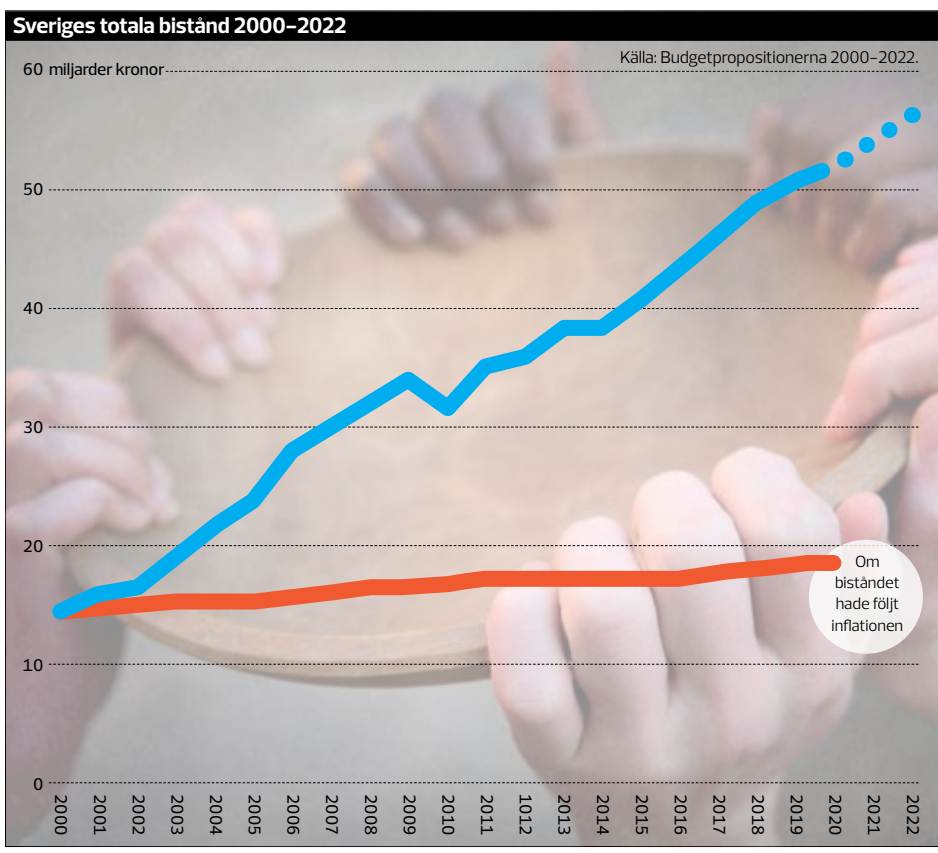
1.

VAD

→ **SVENSKT BISTÅND ÄR SKATTEPENGAR** som avser att minska fattigdom, stärka demokratin i världen och hjälpa till vid kriser. Det finns två sorter bistånd: *humanitärt* som ger nödhjälp vid olika katastrofer och *utvecklingsarbete* som är mer långsiktigt och syftar till att uppnå hållbara samhällsförändringar.

SÅ FUNKAR BISTÅNDET

Foto: Shutterstock

Sverige bedriver eget biståndsarbete – *bilateralt bistånd* (från stat till stat). Men också *multilateralt bistånd* (då många givarstater går samman) genom internationella organisationer som FN, EU, Världsbanken och andra som arbetar med utveckling. Utvecklingsprojekt drivs också genom organisationer och folkrörelser.

I år uppgår det totala biståndet till 52,1 miljard kronor, en procent av bruttonationalinkomsten (BNI*). Sverige är den största bidragsgivaren i världen i förhållande till vår ekonomiska storlek, och vi har tillhört toppen de senaste 50 åren. I antal kronor kommer svenskt bistånd på sjätte plats, efter länder som USA, Tyskland och Storbritannien.

*Summan av BNP och nettofaktorinkomster från utlandet (2018 var BNI drygt 85 miljard högre än BNP).

2.

VARFÖR?

→ **I BÖRJAN AV 1960-TALET** lades grunden till dagens biståndspolitik och FN rekommenderade då givarländerna att sätta ett biståndsmål på en procent av BNI. Sverige uppnådde målet 1975, trots att FN redan några år tidigare hade skruvat ned det till dagens rekommenderade nivå på 0,7 procent. Sverige har hållit fast vid enprocentsmålet trots att många länder minskat sitt bistånd och nu ligger betydligt under rekommendationen.

3.

HUR?

→ **DET ÄR RIKSDAGEN** som årligen fattar beslut om biståndsbudgetens storlek och regeringen som anger de stora dragen för hur pengarna ska fördelas. Sida är den övergripande myndigheten för biståndet och hanterar i år 43,8 miljarder av den totala biståndsbudgeten. Cirka 44 procent av Sidas totala utbetalningar går till multilaterala organisationer där största mottagare är olika FN-organ. Även Utrikesdepartementet förmedlar en del av det multilaterala biståndet. Därtill fördelas 6,1 miljarder via statens andra utgiftsområden, och går bland annat till EU:s gemensamma bistånd (2,5 miljarder) men också till kostnader för asylsökandes första år i Sverige (2,3 miljarder).

Det kan vara svårt att relatera till alla miljarder. Som en jämförelse kostar biståndet 400 miljoner mer i årets statsbudget än det svenska rättsväsendet (polisverksamheten, säkerhetspolisen, kriminalvården, Sveriges domstolar med mera). Sedan år 2000 har det totala biståndet mer än tredubblats.

4.

EFFEKT/PROBLEM

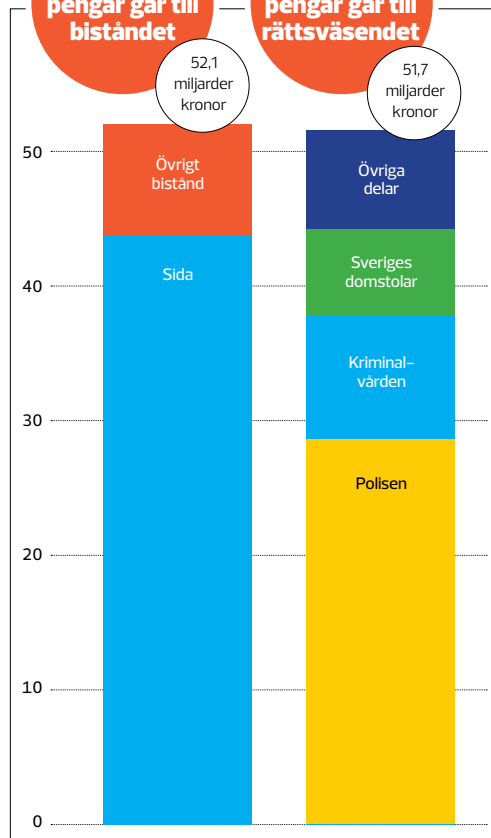
→ **EN STARK SVENSK EKONOMI** har tillsammans med enprocentsmålet drivit upp biståndet till rekordhöga nivåer, och stora årliga ökningarna. Det har bidragit till bristande resurser hos Sida att hantera de enorma beloppen. En konsekvens av detta är att en stor del av pengarna hanteras av FN och att en betydande del av verksamheten outsourcats till ett trettiotal organisationer. Inte minst saknas resurser för att kontrollera hur pengarna spenderas och till att utvärdera projekt. Den växande biståndsbudgeten innebär också allt mer svåröverskådliga flöden via FN, ideella organisationer, humanitära institutioner, EU, bilateralt bistånd till 36 länder och regionala samarbeten i Afrika, Asien, Nordafrika och Mellanöstern. Ett resultat av

bristande granskningar är att det med jämna mellanrum kommer avslöjanden om att svenska skattepengar via Sidas bistånd gått till allt från direktörers lyxliv och vänskapskorruption till organisationer med tveksam agenda. Det finns också många exempel på tvivelaktiga biståndprojekt, exempelvis jämställd snöröjning i Ukraina och 54 miljoner till en sockerrörsodling i Tanzania som inte odlade ett enda sockerrör.

Historiskt har det funnits ett brett stöd för enprocentsmålet i riksdagen. Men det har börjat ifrågasättas. 2017 riktade en statlig utredare hård kritik mot enprocentsmålet och föreslog att biståndsramen bör fastställas för en fyraårsperiod. Detta förslag förs nu fram av Moderaterna, som även vill se

Så mycket pengar går till biståndet

Så mycket pengar går till rättsväsendet

Källa: Budgetpropositionerna 2020.

När Sverige står inför stora välfärdsutmaningar är det högst rimligt att ifrågasätta enprocentsmålet.

en mindre nedjustering av anslaget.

När Sverige står inför stora välfärdsutmaningar är det högst rimligt att ifrågasätta enprocentsmålet: en biståndspolitik med det överordnade målet att betala ut ett i förväg bestämt belopp. Det tenderar att lägga fokus på volym istället för behov. Dessutom har omvärlden förändrats. Tidigare fattiga länder har blivit givare, givarländerna rikare och gruppen som kan göra anspråk på stöd har blivit mindre. Forskning visar också att den ekonomiska tillväxten i utvecklingsländerna till ytterst liten del är biståndets förtjänst. Därtill uppskattas så mycket som en tredjedel av allt bistånd försvinna i korruption, enligt en antikorrupsionsrevisor (Aftonbladet TV, 2/9 2019).